

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 309/07-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. augusta 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti K. B., M., zastúpenej advokátom Mgr. J. G., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 40/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 40/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 40/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. K. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Martin p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Martin je p o v i n n ý uhradiť K. B. trovy právneho zastúpenia v sume 8 910 Sk (slovom osemtisícdeväťstodesať slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. J. G., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti K. B. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 309/07-11 zo 7. novembra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť K. B., M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 40/01 o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“).

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 11. novembra 2007 predsedníčku okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadrila a oznámila, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, a aby zaslala súdny spis. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení z 28. januára 2008 (sp. zn. Spr. 68/08 doručenom ústavnému súdu 4. februára 2008) okrem podrobného prehľadu procesných úkonov vykonaných vo veci uviedla: *„... konštatujem, že čo do celkovej doby konania je sťažnosť na prietahy v konaní opodstatnená. Na celkovú, zjavne neprimeranú dĺžku konania však mali vplyv viaceré skutočnosti a to ako na strane súdu, tak na strane účastníkov konania. Išlo najmä o*

- neustále žiadosti a návrhy na zmenu petitu, popieranie vlastných tvrdení na predchádzajúcich pojednávaniach, vzájomné osočovanie a invektívy*

- z dôvodu predkladania nových návrhov na doplnenie dokazovania boli pojednávania odročené, niektoré na žiadosť účastníkov (19.1.2005, 7.3.2005, 25.9.2006).“

V závere vyjadrenia predsedníčka okresného súdu súhlasila, aby ústavy súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu z 20. februára 2008 okrem iného uviedol: „Nemožno súhlasiť s tvrdeniami uvedenými vo vyššie uvedenej správe OS Martin pokiaľ ide o tvrdenie o tom, že prietahy v konaní spôsobujú účastníci sami. Sťažovateľka je stále nútená iba reagovať k stále novým a novým návrhom odporcu, ktoré príslušný sudca pripustil a nechal zbytočne odporcu manévrovať so sporom do neriešiteľnej situácie.“ Právny zástupca vo vyjadrení ďalej oznámil, že sťažovateľka súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a upravil požadovanú náhradu trov právneho zastúpenia na sumu 8 910 Sk.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu

odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť vecí, ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ústavný súd uznáva, že takéto spory sú skutkovo zložitejšie a svojou povahou náročné na dokazovanie, najmä v prípade ako je tento, keď zistenie skutkového stavu je závislé od zabezpečenia znaleckých posudkov, resp. ďalších dôkazov, ktoré v konečnom dôsledku môže spôsobiť predĺženie konania. Skutkovú stránku vecí ústavný súd obvykle posudzuje ako zložitú aj s prihliadnutím na predmet konania, pretože pri vyporiadaní BSM treba zohľadniť časté protikladné stanoviská a úkony účastníkov konania, tak ako to bolo aj v posudzovanom konaní (napr. rozhodnutia III. ÚS 298/04, III. ÚS 97/05, III. ÚS 192/05). Na druhej strane ide o konanie, ktoré nie je právne zložené. Uplatňovanie tejto úpravy je stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku postupu a prerokovania takých majetkových sporov. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľky a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej zložitosti vecí. Ústavný súd spomínanú skutkovú zložitosť vecí, ktorá v tomto prípade prispela k predĺženiu predmetného konania, pri svojom rozhodovaní zohľadnil.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Podľa názoru ústavného súdu správanie sťažovateľky v predmetnej veci čiastočne prispelo k predĺženiu konania. Ústavný súd zároveň pripomína, že predmetom jeho hodnotenia nie je správanie odporcu ako účastníka konania, ktorý rovnako prispel k neefektívnosti konania. Ústavný súd v tejto súvislosti zistil, že sťažovateľka podala na okresnom súde návrh na vyporiadanie BSM 4. júla 2000, avšak pre neúplnosť návrhu na začatie konania ju okresný súd vyzval 13. júla 2000 na jeho doplnenie. Sťažovateľka následne 31. júla 2000 doručila okresnému súde dodatok k návrhu a 11. októbra 2000 právna zástupkyňa sťažovateľky doručila návrh na začatie konania o vyporiadanie BSM. Okresný súd opätovne vyzval 31. januára 2001 sťažovateľku, aby doplnila návrh na začatie konania, následne 14. februára 2001 bol návrh prevedený do oddelenia „C“ a je vedený pod sp. zn. 6 C 40/01. Uvedené obdobie (od 4. júla 2000 do 14. februára 2001), v ktorom sa v merite veci ani nezačalo konať, preto možno pripísať na ťarchu sťažovateľky. Ústavný súd zo súvisiaceho spisu ďalej zistil, že sťažovateľka 30. januára 2002 podala návrh na nariadenie znaleckého dokazovania, 19. júna 2002 doplnila návrh na začatie konania, 24. septembra 2002 doručila návrhy na doplnenie dokazovania a návrh na vyriešenie sporu, 3. júna 2003 doručila vyjadrenie k veci s novým návrhom na vyporiadanie BSM, 24. novembra 2004 doručila okresnému súde ďalší návrh na vyporiadanie BSM na základe záverov znaleckého posudku, 17. januára 2005 doručila podanie s návrhom na ďalšie dokazovanie, 6. júna 2005 okresnému súde doručila podanie vo veci, 27. septembra 2006 okresnému súde doručila žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu a 4. októbra 2007 bolo okresnému súde doručené čiastočné späťvzatie návrhu na začatie konania (v súvislosti s predajom bytu z BSM). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že využitie možností daných účastníkom konania procesnými predpismi [Občianskym súdnym poriadkom (ďalej len „OSP“)] na uplatňovanie a presadzovanie ich práv v občianskom súdnom konaní spôsobujú síce predĺženie priebehu konania, nemožno ich však kvalifikovať ako postup, dôsledkom ktorého sú zbytočné priet'ahy (napr. I. ÚS 270/05). Pre úplnosť treba dodať, že na druhej strane účastník konania musí počítať s tým, že ich využitie môže mať za následok spomalenie postupu všeobecného súdu pri prerokovaní veci samej a že tento dôsledok (predĺženie konania) nemožno v sťažnosti podanej podľa čl. 127 ods. 1 ústavy následne

úspešne pripísať výlučne postupu konajúceho súdu. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri svojom rozhodovaní.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných prietáhov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu označeného práva, ústavný súd zistil, že okresný súd bol v určitých obdobiach nečinný, resp. konal neefektívne.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 OSP, podľa ktorého súd pripraví pojednávanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní.

Ústavný súd zo súvisiaceho spisu zistil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 40/01 nepostupoval vždy v zmysle uvedených zásad, pričom v určitých obdobiach sa jeho procesná činnosť obmedzila len na vzájomné doručovanie vyjadrení, stanovísk, resp. nových návrhov na vyporiadanie BSM účastníkom konania bez toho, aby vykonal akýkoľvek iný procesný úkon, ktorý by viedol k meritórnemu rozhodnutiu vo veci. Ústavný súd ďalej zistil, že predovšetkým zo strany odporcu boli okresnému súdu opakovane doručované podania obsahujúce nové návrhy na vyporiadanie BSM, na doplnenie dokazovania, resp. vyjadrenia bez toho, aby bol okresným súdom na ne vyzvaný, a ktoré okresný súd bez ďalšieho prijal, čo v konečnom dôsledku viedlo k predĺženiu konania. Tak to bolo v období od 29. marca 2001, keď vyzval odporcu, aby sa k návrhu vyjadril, do 13. februára 2002, keď nariadil vo veci pojednávanie na 20. marec 2002, a v nasledujúcom období od 20. marca 2002 do 24. septembra 2003, keď nariadil pojednávanie na 10. október 2003. Rovnako v období od 27. augusta 2004, keď okresný súd vydal uznesenie o priznaní odmeny znalcovi, do 9. decembra 2004, keď nariadil

pojednávane vo veci na 19. január 2005, a v období od 8. marca 2007, keď rozhodol o úhrade nákladov banke za poskytnuté údaje, do 15. novembra 2007, keď uznesením zamietol žiadosť odporcu o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a ustanovenie právneho zástupcu. Ústavný súd ďalej zistil, že 13. októbra 2003 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, avšak znalecké dokazovanie okresný súd nariadil svojím uznesením až 30. marca 2004, teda po uplynutí viac ako piatich mesiacov. Všetky uvedené časové úseky ústavný súd vyhodnotil ako obdobia nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu, ktoré mali vplyv na doterajší priebeh konania a na vznik zbytočných priet'ahov v ňom. Konanie v predmetnej veci ústavný súd kvalifikuje ako pomalé, neúčinné a neefektívne, teda ako konanie so zbytočnými priet'ahmi.

Navyše ústavný súd zistil, že v čase jeho rozhodovania nebola predmetná vec právoplatne skončená, pričom okresný súd od vrátenia spisu ústavným súdom (3. marca 2008) nevykonal v napadnutom konaní žiadny úkon.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát vyslovil, že zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou príslušného súdu, ale aj takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníka konania (II. ÚS 33/99, II. ÚS 64/99, mutatis mutandis II. ÚS 9/01), pričom zdôraznil, že zbytočné priet'ahy v konaní môžu vzniknúť tak neefektívnou činnosťou, ako aj celkovou nečinnosťou súdu. Podľa právneho názoru ústavného súdu základnému právu na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nezodpovedá akýkoľvek postup súdu, ale len ten, do ktorého sa premieta procesná zásada hospodárnosti súdneho konania, ktorej rešpektovanie je nevyhnutným predpokladom rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany. Nerešpektovanie zásady hospodárnosti v konaní všeobecného súdu je preto spôsobilé porušiť základné právo účastníka súdneho konania na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd vychádzajúc z uvedeného a celkovej dĺžky konania pred okresným súdom (takmer osem rokov bez toho, aby vo veci bolo vydané meritórne rozhodnutie) dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod

sp. zn. 6 C 40/01 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (1. bod výroku nálezu).

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 40/01 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov (2. bod výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 160 000 Sk.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

V danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prierahom, zložitost' veci, správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 30 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (3. bod výroku nálezu). Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (5. bod výroku nálezu).

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastúpením advokátom Mgr. J. G. v konaní pred ústavným súdom, ktorý ich vyčíslil v sume 8 910 Sk (za tri úkony právnej služby).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška ministerstva spravodlivosti“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2007 je 2 970 Sk a hodnota režijného paušálu je 178 Sk. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2008 je 3 176 Sk a hodnota režijného paušálu je 191 Sk.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2007 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnému súdu) v sume 6 296 Sk vrátane režijného paušálu a za jeden úkon uskutočnený v roku 2008 (vyjadrenie z 20. februára 2008) v sume 3 367 Sk vrátane režijného paušálu. Sťažovateľke tak vznikol nárok na úhradu trov konania v celkovej sume 9 663 Sk.

Vzhľadom to, že suma 8 910 Sk uplatnená právnym zástupcom sťažovateľky neprevyšuje uvedenú sumu určenú podľa vyhlášky ministerstva spravodlivosti, ústavný súd priznal uplatnenú náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume tak, ako to je uvedené vo 4. bode výroku nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. augusta 2008